

MAXIMALIZACE DŮSTOJNOSTI PROSTŘEDNICTVÍM SOCIÁLNÍ A SOLIDÁRNÍ EKONOMIKY

Sociální a solidární ekonomika jako klíčová v globálním partnerství a jako paradigma pro soukromý sektor hrající ucelenou roli při naplňování Cílů udržitelného rozvoje.

V situaci, kdy EU a její členské státy realizují strategie a finanční investice do maximalizace potenciálu soukromého sektoru s cílem realizovat program Agenda 2030, požadují aktéři ze sektoru Sociální a solidární ekonomiky (SSE), aby rozhodující činitelé dodržovali zákonné povinnosti při regulaci soukromého sektoru, aby se pozornost soustředila na lidi a životní prostředí, zajistila se důstojná pracovní místa, respektovala lidská práva, nepoškozovaly se ekosystémy, ve finanční oblasti se postupovalo transparentně a vybudovala se udržitelná prosperita pro všechny.

Sociální a solidární ekonomika nabízí pro tento účel vhodný model a žádá přijetí politických závazků pro soukromý sektor, aby přispíval k dosažení Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) v měnícím se prostředí, kdy se svět zaměřuje na boj s příčinami globální chudoby a vyžaduje změnu celého systému, přičemž zásadním prvkem je i soukromý sektor. Maximalizace důstojnosti a ochrana životního prostředí by měly stanovit meze pro maximalizaci zisku soukromého sektoru.

NAVRHOVATEL

Projekt SSEDAS-SUSY, jako konsorcium 26 partnerů ze 23 evropských zemí, na jehož financování se podílí fond EuropeAid, se zabývá mapováním a propojováním iniciativ z oblasti sociální a solidární ekonomiky i rozvojové politiky EU a realizuje podrobný výzkum sektoru sociální a solidární ekonomiky na úrovni členských států. Cílem SSEDAS-SUSY je posílit kompetence místních aktérů zapojených do SSE, a podpořit tak nové paradigma ekonomického rozvoje s cílem bojovat s chudobou a přispět k rovnoprávnému a udržitelnému způsobu života.

PROBLÉM

Čím dál tím více lidí se setkává se sociálními problémy souvisejícími s neudržitelným ekonomickým modelem, a to včetně vykořisťování, nejistého zaměstnání a životních podmínek, změny klimatu, znečištění či vyčerpání přírodních zdrojů. Slušné životní podmínky pro všechny obyvatele planety podle všeho nejsou slučitelné s převažujícím směrem, kterým se vyvíjí světová ekonomika. Konkurence a zisk jsou hluboce zakořeněny v našem modelu rozvoje, což vede k řadě krizí, jež nelze překonat bez vytvoření nového sociálního paradigmatu, v němž by SSE mohla hrát zásadní roli. Toto nové sociální paradigma je zachyceno v programu **Agenda 2030**, přičemž se apeluje na soukromý sektor, aby hrál významnou roli při naplňování 17 Cílů udržitelného rozvoje. Soukromé společnosti budou pokračovat v realizaci svých aktivit za pomoci svých vlastních zdrojů i veřejných fondů.

Je proto nezbytné, aby firmy nejen dodržovaly své právní povinnosti a chovaly se odpovědně s ohledem na lidská práva a ochranu ekosystému, ale přispívaly rovněž k naplňování všech Cílů udržitelného rozvoje (SDGs). Jak uvádí pracovní skupina OSN pro sociální a solidární ekonomiku (UN Task Force on SSE),¹ přispělo by účinné rozšíření SSE k naplňování všech Cílů udržitelného rozvoje. Zároveň věříme, že může sloužit jako vzor a inspirace k tomu, aby soukromý sektor zaměřil k udržitelnější ekonomice.

1-Peter Utting: Realizing the 2030 Development Agenda through Social and Solidarity Economy; 2015

Publikace vznikla v rámci projektu SUSY – sociální a solidární ekonomika z prostředků Evropské unie. Obsah je zcela na odpovědnosti autorů a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie. Projekt byl také podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Na základě **Obecných zásad OSN v oblasti podnikání a lidských práv a Zásad pro nadnárodní společnosti přijatých Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)**, je povinnost všech firem dodržovat lidská práva všude tam, kde působí, nadřazena dodržování národních zákonů a pravidel na ochranu lidských práv.

Jakkoli v posledních desetiletích vzrostl počet dobrovolných iniciativ definujících normy a zajišťujících certifikační schémata, je v současnosti třeba zajistit regulatorní rámec a kontrolní opatření umožňující vymáhat dodržování povinností soukromého sektoru. To zdůrazňuje i nejnovější zpráva Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, která dospívá k závěru, že stávající mimozákonné a dobrovolné mechanismy „nevytvářejí dostatek příležitostí“ k tomu, aby oběti zneužívání mohly „vyhledat a získat přiměřenou pomoc“.²

Principy a inspiraci lze čerpat z tisíců iniciativ v oblasti sociální a solidární ekonomiky vzniklých v Evropě během posledních několika desetiletí. V současné době přibližně dva miliony organizací SSE reprezentují přibližně 10 procent všech společností a zaměstnávají přes 11 milionů lidí (ekvivalent 6 % pracujících v EU). Solidární a sociální ekonomika je rozvíjející se hnutí, jehož cílem je změnit stávající sociální a hospodářský systém.

Díky závazku ze strany Rady Evropy, potvrzenému v červnu 2017 přijetím **Nové evropské dohody o rozvoji „Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost“**, existuje naděje, že EU posílí svou roli při naplňování Agendy 2030. Navíc se zde stanovuje nový rámec společného postupu v rámci EU a jejích členských států s cílem rozvíjet zásady, které se budou vzájemně posilovat a koordinovat, a zajišťovat tak komplementaritu a široký dopad.

Tento společný přístup by měl mít i svůj rozměr zaměřený na různé zainteresované osoby tak, aby se dalo zaručit, že **Celosvětové partnerství pro udržitelný rozvoj** získá strukturu na úrovni jednotlivých členských států a umožní zapojení všech aktérů a hlasů směrem k udržitelnému hospodářství a rozvoji. Evropská dohoda o rozvoji vyzývá aktéry solidární a sociální ekonomiky, nevládní organizace a družstva, aby se tohoto procesu zúčastnili, tato skutečnost se však na úrovni jednotlivých členských států neprojevuje.

TEZE

Sociální a solidární ekonomika (SSE) je modelem umožňujícím nastavení zásad pro soukromý sektor s cílem zajistit dodržování lidských práv a důstojnost i v boji proti celosvětové chudobě a při podpoře udržitelného světa.

Hospodářské zásady, které staví na principech solidarity a propojování potřeb jednotlivých lidí s potřebami komunit, zachovávají globální rozměr našich životů. Hospodářské zásady vycházející ze solidarity umožňují zajistit slušné životní podmínky pro všechny obyvatele světa. Jako účastníci projektu SSEDAS-SUSY bojujeme za to, aby ekonomika pokrývala potřeby lidí, jednala s nimi jako s občany a držiteli práv a nikoli pouze jako se spotřebiteli či zainteresovanými osobami. Voláme rovněž po vzniku národních a nadnárodních zásad umožňujících vytvoření podpůrného rámce pro zajištění úspěchu těchto konceptů.

Partneři SSEDAS-SUSY projektu provedli výzkum a mapování evropského sektoru sociální a solidární ekonomiky. Mají právo stát se vyslanci do soukromého sektoru zaměřujícími se na zásady a hodnoty uvedené ve zmiňovaných politických rámcích (Agenda 2030, Dohoda OSN). V tomto rámci fungují partneři SSEDAS-SUSY projektu v souladu s činností organizací TreatyAlliance a dokumentem platformy pro rozvojovou spolupráci Concord „10 Point Roadmap for Europe – The role of the Private Sector in sustainable development“ (Desetibodový plán pro Evropu – role soukromého sektoru v oblasti udržitelného rozvoje).

² - Access to remedy for business-related human rights abuses, zpráva OSN, 17. února 2017
https://business-humanrights.org/sites/default/files/images/ARPII_FINAL%20Scoping%20Paper.pdf

Publikace vznikla v rámci projektu SUSY – sociální a solidární ekonomika z prostředků Evropské unie. Obsah je zcela na odpovědnosti autorů a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie. Projekt byl také podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

POŽADAVKY

Aktéři sociální a solidární ekonomiky naplňující evropský projekt SSEDAS-SUSY požadují, aby evropské instituce a vlády jednotlivých států uznaly významnou roli SSE při naplňování udržitelného rozvoje v následujících oblastech:

DOHLED A ŘÍZENÍ

1. Zavedení rozvojové politiky a praxe v souladu s programem **Cíle udržitelného rozvoje a Novou evropskou dohodou o rozvoji: „Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost“**³ tak, že se budou rozvíjet mechanismy pro dohled nad koherencí a lepší koordinací mezi jednotlivými členskými státy a do debat a kroků podnikaných na evropské i národní úrovni budou zahrnuti aktéři z oblasti SSE.

2. Z veřejných prostředků financovat výhradně ty soukromé společnosti, které budou plně dodržovat **Obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv**.

a. Přestanou se podporovat soukromé společnosti, které se těmito zásadami neřídí. Vytvoří se evaluační síť zahrnující zásady SSE a bude se používat předtím, než se jakýmkoli soukromým společností poskytnou financování z věřených zdrojů – viz např. Francie.⁴

b. Vytvoří se monitorovací a evaluační nástroj pro soukromé společnosti financované z prostředků EU a jednotlivých států, jehož součástí budou zásady SEE.

3 Bude se podněcovat změna strategií a postupů soukromého sektoru směrem k zásadám sociální a solidární ekonomiky (ve veřejných nákupech a zakázkách) a regulovat soukromý sektor tím, že se nastaví povinnosti a protopatření vůči těm, kdo příslušný rámec nebudou respektovat.

ZÁVAZNÉ MECHANISMY

4. Realizovat závazné mechanismy v oblasti společenské a environmentální odpovědnosti firem:

a. Podpoří se procesy vyplývající z **Dohody OSN o nadnárodních společnostech a dalších obchodních společnostech**⁵ v oblasti lidských práv.

b. Podpoří se zavádění **iniciativy „Green Card“ na úrovni Evropské unie**⁶ (EU) a zajistí se odpovědnost společností za porušování lidských práv. Přitom je třeba bojovat za zavedení povinnosti pro evropské společnosti pečovat o jednotlivce i komunity, jejichž lidská práva a lokální prostředí činnost těchto firem ovlivňuje.

c. Podpoří se úsilí členských států států o **přijetí závazné právní úpravy zavádějící odpovědnost firem na národních úrovních**, obdobně jak tomu je ve francouzském právním řádu.⁷

PODPORA SOCIÁLNÍ A SOLIDÁRNÍ EKONOMIKY

5. Rozšíří se uznání role SSE a vytvoří se nápomocné institucionální a politické prostředí pro SSE prostřednictvím konkrétních finančních a strukturálních opatření posilujících roli SSE sítě jako motorů udržitelného hospodářství na globální, evropské i národní úrovni.

6. Bude se podporovat formální i neformální vzdělávání v oblasti sociální a solidární ekonomiky, začlení se do něj rovněž informace o Cílech udržitelného rozvoje, přičemž sociální a solidární ekonomika se bude prezentovat jako cesta vedoucí k udržitelnému a spravedlivému hospodářství. K tomuto účelu se využijí národní programy vzdělávání o globálních otázkách, světoobčanství či vzdělávání v oblasti rozvoje.

³ Z celkem 123 bodů Nové evropské dohody o rozvoji: „Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost“ zdůrazňujeme zejména následující:

⁴⁸ - EU a její členské státy musí prostřednictvím rozvojových politik podporovat opatření zaměřená na konkrétní aktivity a inovace s cílem posílit angažovanost mikro, malých a středních podniků (MSME) při zavádění konkrétních kroků a využití jejich transformačního potenciálu. Usnadní se přístup MSME ke konkrétním informacím, a to jak na úrovni EU, tak v partnerských zemích, a začlení se do řetězců nabídky a poptávky, přičemž se budou zároveň řešit problémy přístupu MSME k financování. Tímto způsobem se podpoří výměna mezi podniky a dialog mezi MSME v rámci EU a v partnerských zemích a regionech.

⁴⁹ - EU a její členské státy pomůžou v rozvojových zemích vytvořit prostředí vstřícnější pro firmy, což přispěje ke zlepšování podmínek pro inkluzivní hospodářskou aktivitu. Dosáhnou toho podporou rozvoje podnikového prostředí přívětivějšího z hlediska pracovněprávních norem, nároků při správě podniků a nových podnikových modelů. Podpoří širší přístup k finančním a mikrofinančním službám, a to i pro ženy, chudé obyvatele a MSME. Budou podporovat sociální aktivity soukromého sektoru, družstev, žen a mladých podnikatelů s cílem posílit poskytování lokálních služeb, inkluzivních a ekologických podnikových modelů.

⁵³ - I soukromý sektor může přispět k naplňování Agendy 2030. EU a členské státy, v úzké spolupráci s Evropskou investiční bankou, budou podporovat mobilizaci soukromých zdrojů pro rozvojové účely a zároveň podporovat posilování odpovědnosti soukromého sektoru v oblastech s významným transformačním potenciálem z hlediska udržitelného rozvoje. Sem spadá udržitelné zemědělství, bezpečné a čisté zdroje energie, integrovaná správa vodních zdrojů, odolná infrastruktura, zdraví, udržitelná turistika, ekologická a kruhová ekonomika, telekomunikace a digitální technologie.

⁴ Ex Ante Analytic Guide for investing projects risking and grab „<http://www.landcoalition.org/sites/default/files/documents/resources/Guide-analyse-ex-ante.pdf>“

⁵ UN treaty on Transnational Corporations and Other Business Enterprises <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/WGTransCorp/Pages/IWGGOntNC.aspx>“

⁶ „Green Card“ initiative at European Union „<http://danielleauroi.fr/?p=12022>“

⁷ Loi relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre „<http://www.peuples-solidaires.org/publications/la-loi-sur-le-devoir-de-vigilance-questions-frequentes>“

Publikace vznikla v rámci projektu SUSY – sociální a solidární ekonomika z prostředků Evropské unie. Obsah je zcela na odpovědnosti autorů a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie. Projekt byl také podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

DALŠÍ INFORMACE: elisa.delvecchio@cospe.org

www.solidarityeconomy.eu www.cospe.org